

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 201/2010-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 22. apríla 2010 predbežne prerokoval sťažnosť M. V., B., a Ing. M. P., N., zastúpených advokátom Mgr. M. P., B., vo veci namietaného porušenia základného práva dediť majetok zaručeného v čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Okresného súdu Považská Bystrica sp. zn. 4 C 65/2008 z 23. októbra 2008 a rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 19 Co 24/2009 z 12. novembra 2009 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. V. a Ing. M. P. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 4. marca 2010 telefaxom doručená sťažnosť (5. marca 2010 doplnená predložením originálu) M. V., B., a Ing. M. P., N. (spolu ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietali porušenie základného práva dediť majetok zaručeného v čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozsudkom Okresného súdu Považská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) sp. zn.

4 C 65/2008 z 23. októbra 2008 a rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 19 Co 24/2009 z 12. novembra 2009.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovatelia sa spolu s ďalšími piatimi navrhovateľmi návrhom podaným okresnému súdu domáhali proti odporkyni A. K., L., vyslovenia neplatnosti závetu po poručiťke A. O. Okresný súd rozsudkom č. k. 4 C 65/2008-59 z 23. októbra 2008 návrh sťažovateľov a spol. zamietol. Proti tomuto rozhodnutiu okresného súdu podali sťažovatelia spolu s ostatnými navrhovateľmi odvolanie, o ktorom krajský súd rozsudkom č. k. 19 Co 24/2009-85 z 12. novembra 2009 rozhodol tak, že rozsudok okresného súdu potvrdil.

Podľa názoru sťažovateľov tak okresný súd, ako aj krajský súd napadnutými rozsudkami porušili ich základné právo dediť majetok zaručené v čl. 20 ods. 1 ústavy, a to tým, že všeobecné súdy *„zjavne nesprávne vyhodnotili skutočnosti jednoznačne svedčiace tomu, že poručiťka nemala vážnu a slobodnú vôľu závet spísať a neboli ani splnené zákonné náležitosti platnosti závetu“*.

Sťažovatelia presvedčenie o porušení svojho základného práva odôvodnili takto:

«Osvedčenie o dedičstve po poručiťkovi J. O. nadobudlo účinky právoplatného uznesenia o dedičstve dňa 18. 6. 2007. Svedok J. G. na pojednávaní dňa 16. 9. 2007 sám uviedol, že „spýtal som sa jej, ako dopadlo dedičské konanie, povedala, že celý majetok si nechala pre seba po svojom manželovi. Na čo som jej povedal, že na čo jej majetok bude, aby porozmýšľala komu ho dá. Povedala, že keby ho niekomu dala, mohol by ju z domu vyhnúť, tak som jej poradil, aby spísala závet, že vlastníkom jej majetku sa stane niekto iný až po jej smrti“. Napriek takémuto jednoznačnému tvrdeniu svedka J. G., posúdili súdy situáciu ohľadom absencie vlastnej slobodnej vôle na strane poručiťky ako nepreukázané tvrdenia a domnienky sťažovateľov.

V spise sa nachádza protokol vyhotovený na príslušnom notárskom úrade, podľa ktorého poručiťka deň pred podpísaním závetu teda 20. 6. 2007 predala vozidlo Škoda PICK-UP I. G. Pán I. G., ktorý je bratom pána J. G. a bol preukázateľne dňa 20. 6. 2007 s poručiťkou v kontakte, teda v deň kedy mala podľa tvrdenia J. G. poručiťka závet

koncipovať. Vypočutie tohto kľúčového svedka, ktorý osobne aj na notársky úrad závet zanesol, bolo odmietnuté ako nadbytočné zo strany Okresného súdu v Považskej Bystrici. Krajský súd v Trenčíne v odôvodnení svojho rozhodnutia iba stručne skonštatoval, že neboli dôvody na doplnenie dokazovania, pričom nadbytočnosť tohto dôkazu vôbec neodôvodnil.

Celé konanie poručiťky pritom jednoznačne vykazovalo znaky tiesne, nakoľko z časového hľadiska boli dôležité tieto momenty:

- dňa 18. 6. 2007 si priniesla poručiťka z notárskeho úradu osvedčenie o dedičstve po svojom manželovi, pričom A. K. a jej manžel boli presvedčení, že na takéto dedičstvo nemá morálny nárok,

- v ten istý deň sa mal dostaviť k poručiťke J. G., ktorý tlačil na poručiťku, aby spísala závet,

- dňa 20. 6. 2007 predala poručiťka I. G. Škodou PICK UP,

- v ten istý deň mala poručiťka napísať závet, hoci nikdy nevlastnila počítač ani písací stroj; je pri tom celkom zrejmé, že I. G. ktorý vôbec nebol vypočutý pracoval na obecnom úrade a mohol poľahky takéto závet napísať,

- podľa znenia závetu mal byť závet podpísaný pred dvoma súčasne prítomnými svedkami; táto formulácia sa ukázala ako nepravdivá.

Označené súdy namiesto toho, aby vykonali navrhovaný dôkaz vypočutím I. G., zamerali sa pri svojom rozhodovaní len na skutočnosti, ktoré bolo možné účelovo vykladať v neprospech sťažovateľov. Aj keď sťažovatelia upriamovali pozornosť súdu na rozpor medzi textom závetu a skutočným stavom pri jeho podpise, označené súdy sa zamerali na výklad ust. § 476b Občianskeho zákonníka, čím právne odôvodnili tento nedostatok, avšak neriešili skutočnú podstatu sporu, kto mal záujem predstierať prítomnosť obidvoch svedkov súčasne aj keď v skutočnosti tomu tak nebolo. Napriek skutočnosti, že jeden zo svedkov podľa vlastných slov prišiel k osvedčeniu vôle poručiťky náhodne a ani si nemyslel že by bol závet potrebný, bez všetkého prijali názor, že to nemalo význam pre platnosť závetu, aj keď takéto názor je v rozpore s dostupnou judikatúrou, ktorá bola sťažovateľmi v konaní predložená.

Sťažovatelia sú dôvodne presvedčení, že rozhodnutím označených súdov im bolo odopreté ich ústavou zaručené právo dediť majetok. Sťažovatelia majú za to, že poručiťka nemala v úmysle meniť dedenie zo zákona na dedenie zo závetu, nevedela o takejto možnosti

a ani sa so žiadnym právnikom o takejto možnosti neradila. Nebolo v jej schopnostiach naformulovať právne bezchybný závet a na počítači ho napísať. Z vykonaného dokazovania pomerne presvedčivo vyplynulo, že v časovom úseku necelých troch dní manžel žalovanej prostredníctvom J. a I. G. závet napísali a podstrčili na notársky úrad tak, aby poručiiteľkin majetok získala žalovaná. Motívom k tomuto konaniu bolo ich neodôvodnené presvedčenie, že majetok J. O. (brat žalovanej) ktorý poručiiteľka zdedila, patrí iba ich rodine. Jedine podstrčením neplatného závetu mohli zabrániť tomu, aby majetok poručiiteľky zdedili dedičia zo zákona...»

Vychádzajúc z uvedených skutočností sťažovateľa navrhli, aby ústavný súd po prijatí ich sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„1. Okresný súd v Považskej Bystrici rozsudkom zo dňa 23. 10. 2008, č. k. 4 C/65/2008-59 a Krajský súd v Trenčíne rozsudkom zo dňa 12. 11. 2009, č. k. 19 Co/24/2009-85 porušil základné právo sťažovateľa dediť majetok.

2. Rozsudok Krajského súdu v Trenčíne zo dňa 12. 11. 2009, č. k. 19 Co/24/2009-85 v spojitosti s rozsudkom Okresného súdu v Považskej Bystrici zo dňa 23. 10. 2008, č. k. 4 C/65/2008-59 sa zrušuje a vec sa vracia Okresnému súdu v Považskej Bystrici na ďalšie konanie.

3. Sťažovateľovi sa priznáva náhrada trov konania k rukám jeho právneho zástupcu Mgr. M. P. do dvoch mesiacov od právoplatnosti nález. “

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Predmetom sťažnosti je namietané porušenie základného práva dediť majetok zaručeného v čl. 20 ods. 1 ústavy rozsudkom okresného súdu č. k. 4 C 65/2008-59 z 23. októbra 2008 a rozsudkom krajského súdu č. k. 19 Co 24/2009-85 z 12. novembra 2009.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastniť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Dedenie sa zaručuje.

1. Pokiaľ ide o namietané porušenie základného práva sťažovateľov rozsudkom okresného súdu č. k. 4 C 65/2008-59 z 23. októbra 2008, ústavný súd konštatuje, že vzhľadom na princíp subsidiarity, ktorý vyplýva z čl. 127 ods. 1 ústavy („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“), v danom prípade nemá právomoc preskúmať konanie a rozhodnutie okresného súdu, pretože jeho postup a rozhodnutie už preskúmal na základe riadneho opravného prostriedku (odvolania) sťažovateľov a spol. krajský súd

v konaní vedenom sp. zn. 19 Co 24/2009, výsledkom ktorého bol rozsudok z 12. novembra 2009.

Sťažovatelia sa teda mohli, a túto možnosť aj využili, domôcť ochrany svojho práva podaním odvolania proti rozsudku okresného súdu, o ktorom bol oprávnený rozhodnúť a v konečnom dôsledku aj rozhodol krajský súd.

Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ (v tomto prípade sťažovatelia) sa ochrany základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (obdobne IV. ÚS 115/07, II. ÚS 343/09).

Z toho dôvodu bolo potrebné sťažnosť sťažovateľov v tejto časti (teda vo vzťahu k napadnutému rozhodnutiu okresného súdu) odmietnuť pre nedostatok právomoci ústavného súdu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

2. Vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva sťažovateľov rozsudkom krajského súdu č. k. 19 Co 24/2009-85 z 12. novembra 2009 ústavný súd predovšetkým pripomína, že podľa svojej ustálenej judikatúry nemá zásadne oprávnenie preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (II. ÚS 21/96). Vo všeobecnosti úlohou súdnej ochrany ústavnosti poskytovanej ústavným súdom napokon nie je ani chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (napr. I. ÚS 19/02, II. ÚS 289/08).

Ústavný súd teda, tak ako to už vyslovil vo viacerých svojich nálezochoch, nie je opravnou inštanciou všeobecných súdov (napr. I. ÚS 31/05), a preto nemôže preskúmať

rozhodnutia všeobecných súdov, pokiaľ tieto súdy vo svojej činnosti postupujú v súlade s právami na súdnu a inú právnu ochranu zakotvenými v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy (čl. 46 až čl. 50 ústavy). Z takéhoto pohľadu pristúpil ústavný súd aj k posúdeniu označeného rozsudku krajského súdu.

Z odôvodnenia rozsudku krajského súdu z 12. novembra 2009 okrem iného vyplýva:

„V preskúmvanej veci navrhovateľa 1) – 7) v podanom odvolaní, vychádzajúc z jeho obsahu, vytýkali prvostupňovému súdu neúplné zistenie skutkového stavu veci, pretože súd nevykonal navrhnuté dôkazy potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností (§ 205 ods. 2 písm. c/ O. s. p.), že na základe vykonaných dôkazov dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam (§ 205 ods. 2 písm. d/ O. s. p.) a že jeho rozhodnutie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 205 ods. 2 písm. f/ O. s. p.).

Podstata odvolacieho dôvodu podľa § 205 ods. 2 písm. c/ O. s. p. spočíva v takej skutočnosti, že ak účastník alebo jeho zástupca navrhol vykonanie dôkazu, ktorý bol spôsobilý preukázať právne významnú skutočnosť pre rozhodnutie vo veci samej a súd ho nevykonal, vzniká nedostatok v skutkových zisteniach, ktorý treba odstrániť.

V danej veci zástupca navrhovateľov navrhoval doplniť dokazovanie výsluchom svedka I. G., výsluchom osoby, ktorá spisovala vyjadrenie odporkyne k návrhu, vyjadrenie lekára poručiteľky, ktoré považoval za dôležité z hľadiska objasnenia skutkového stavu danej veci.

Súd prvého stupňa dôkazy navrhované zástupcom navrhovateľov nevykonal, považoval ich za nadbytočné, nakoľko skutkový stav bol dostatočne zistený z dôkazov vykonaných v priebehu prvostupňového konania.

Odvolací súd po preskúmaní veci dospel k záveru, že vykonanie dôkazov – výsluch svedka I. G. a osoby, ktorá spisovala vyjadrenie odporkyne k návrhu navrhovaných zástupcom navrhovateľov, nemohli žiadnym spôsobom ovplyvniť zistený skutkový stav v danom súdnom konaní a preto ich vykonanie považoval rovnako ako súd prvého stupňa za nadbytočné. Pokiaľ zástupca navrhovateľov navrhol dôkaz – vyjadrenie lekára poručiteľky k jej zdravotnému stavu v rozhodnom období, je potrebné uviesť, že tento dôkaz nemohol bez ďalšieho dokazovania (súdny znalcom) zásadným spôsobom ovplyvniť zistený skutkový stav veci. Znalecké dokazovanie znalcom z odboru zdravotníctva na zdravotný stav

poručiteľky navrhovateľa nenavrhovali, nepredložili v priebehu prvostupňového konania žiaden relevantný listinný alebo iný dôkaz, ktorým by bol zdravotný stav poručiteľky vo vzťahu k platnosti závetu spochybnený. Súd prvého stupňa potom dôvodne pri hodnotení zdravotného stavu poručiteľky vychádzal z výpovedí odporkyne a svedkyne P. Navrhovateľa ani s podaným odvolaním nepredložili súdu žiaden relevantný dôkaz, z ktorého by vyplynuli aspoň pochybnosti o takom zdravotnom stave poručiteľky v rozhodnom čase, ktorý by mohol mať vplyv na platnosť závetu. Obmedzili sa len na svoje tvrdenia, že v dôsledku nevykonania tohto dôkazu nebol dostatočne zistený skutkový stav danej veci. Za týchto okolností nemohol odvolací súd ustáliť, že tento dôkaz bol potrebný na zistenie rozhodujúcich skutočností a jeho nevykonaním došlo k neúplnému zisteniu skutkového stavu danej veci.

Z týchto dôvodov odvolací súd dospel k záveru, že odvolací dôvod podľa § 205 ods.2 písm. c) O. s. p. uplatnený navrhovateľmi nie je daný.

Podstata druhého odvolacieho dôvodu (§ 205 ods. 2 písm. d/ O. s. p.) spočíva predovšetkým v nesprávnom postupe súdu prvého stupňa pri hodnotení výsledkov dokazovania. Dôsledkom potom je, že súd berie do úvahy skutočnosti, ktoré z dôkazov nevyplývajú alebo neboli účastníkmi prednesené, prípadne, že neprihliada na skutočnosti, ktoré boli preukázané alebo vyplývajú z prednesov účastníkov. Nesprávne skutkové zistenia môžu byť aj výsledkom logických rozporov pri hodnotení dôkazov s osobitným zreteľom na závažnosť, zákonnosť a pravdivosť získaných poznatkov. Za skutkové zistenia, ktoré nemajú oporu vo vykonanom dokazovaní, je treba považovať taký výsledok hodnotenia dôkazov súdom, ktorý nezodpovedá postupu ust. § 132 O. s. p. Podľa citovaného zákonného ustanovenia hodnotí súd dôkazy podľa svojej úvahy, a to každý dôkaz jednotlivo a všetky dôkazy v ich vzájomnej súvislosti, pričom prihliada na všetko, čo vyšlo za konania najavo, včítane toho, čo uviedli účastníci. Nesprávne hodnotenie dôkazov by bolo možné vytknúť prvostupňovému súdu v prípade, ak by zobral do úvahy skutočnosti, ktoré z vykonaných dôkazov alebo prednesov účastníkov nevyplývajú, ani inak nevyšli v konaní najavo, prípadne, že by si nepovšimol rozhodné skutočnosti, ktoré boli vykonanými dôkazmi preukázané, alebo ak hodnotenie dôkazov odporuje ust. § 133 až § 135 O. s. p.

V predmetnej veci sa navrhovateľa domáhajú určenia, že závet poručiteľky A. O. ... je neplatný.

... V dedičskom konaní po poručiteľke bol predložený jej závet, ktorým pre prípad svojej smrti všetok svoj hnutelný a nehnuteľný majetok zanechala odporkyni, svojej švagrinej. V závete poručiteľky, ktorý je písaný na počítači, poručiteľka deklaruje, že tento zriaďuje pri plnom vedomí, v prítomnosti dvoch svedkov a jedná sa o jej poslednú vôľu. Závet je datovaný (deň, mesiac, rok), podpísaný poručiteľkou a po jej podpise nasledujú podpisy dvoch svedkov, ktorí deklarujú, že boli súčasne prítomní, že poručiteľka závet v uvedený deň pred nimi vlastnoručne podpísala a výslovne prejavila, že listina obsahuje jej poslednú vôľu. Obaja svedkovia... potvrdili, že boli súčasne prítomní v dome poručiteľky v deň podpisovania závetu, že poručiteľka výslovne pred nimi prejavila, že závet obsahuje jej poslednú vôľu, obaja ho podpísali až potom ako bol závet podpísaný poručiteľkou .

Závet je jednostranný právny úkon poručiteľa, ktorým robí poriadok o svojom majetku pre prípad smrti.

Poručiteľ môže závet buď napísať vlastnou rukou, alebo ho zriadiť v inej písomnej forme za účasti svedkov alebo vo forme notárskej zápisnice (§ 476 Občianskeho zákonníka). Vlastnoručný závet musí byť napísaný a podpísaný vlastnou rukou, inak je neplatný (§ 476a Občianskeho zákonníka). Závet, ktorý poručiteľ nenapísal vlastnou rukou, musí vlastnou rukou podpísať a pred dvoma svedkami súčasne prítomnými výslovne prejsť, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu. Svedkovia sa musia na závet podpísať (§ 476b Občianskeho zákonníka).

Pre všetky druhy závetov je spoločné, že závet musí mať písomnú formu. Druhou podstatnou náležitosťou závetu je, aby z neho bol zjavný deň, mesiac a rok, kedy bol podpísaný. Ak závet neobsahuje presný dátum podpisania, je neplatný.

Pre platnosť vlastnoručného (holografného) závetu sa vyžaduje po formálnej stránke, aby ho závetca napísal sám v celom znení vlastnou rukou, uviedol v ňom deň, mesiac a rok, kedy ho podpísal a na konci pripojil svoj podpis. Platí zásada, že čo nie je kryté podpisom, nemožno považovať za platné. Preto ak závetca po podpísaní listy pripíše ešte niečo k závetu, treba, aby listinu pod pripojeným textom opätovne podpísal a uviedol dátum, kedy tak urobil. U vlastnoručného závetu zákon nevyžaduje, aby bol zriadený v prítomnosti svedkov, ani to, aby podpis závetcu bol úradne overený.

Alografný závet je závet, ktorý nenapísal – poručiteľ vlastnou rukou. Závet môže napísať ktokoľvek písacím strojom alebo inak mechanicky, alebo ho môže napísať i vlastnou

rukou iná osoba. Závetca musí závet vlastnoručne podpísať a pred dvoma svedkami súčasne prítomnými výslovne prejavíť, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu. Svedkovia sa potom musia na závet podpísať. Pri tejto forme závetu svedkovia osvedčujú svojimi podpismi obsah závetcovho vyhlásenia a nie obsah závetu.

Závetom povolaný, ani zákonný dedič a osoby im blízke nemôžu pri vyhotovovaní závetu pôsobiť ako úradné osoby, svedkovia, pisatelia, tlmočníci alebo predčítatelia (§ 476f Občianskeho zákonníka).

Z ustálenej súdnej praxe a judikatúry NS SR vyplýva, že uvedené zákonné ustanovenie sa však vzťahuje len na prípady zriadenia závetu podľa § 476c Občianskeho zákonníka, podľa ktorého závet zriaďuje osoba, ktorá nemôže čítať alebo písať, jedná sa z týchto dôvodov o sprísnenú formu alografného závetu, zriaďovateľ závetu vyjadruje svoju poslednú vôľu pred tromi súčasne prítomnými svedkami, ktorí listinu podpíšu potom ako bol závet prečítaný. V tomto prípade zákon vyžaduje splnenie podmienky, aby pisateľ závetu nebol predčítateľ resp., aby závetom povolaný dedič a osoba jemu blízka nevystupovala pri spísaní závetu ako úradná osoba, svedok, tlmočník, pisateľ a pod.

V danej veci z obsahu spisu nevyplýva, že by poručiiteľka bola osobou, ktorá nemôže čítať alebo písať, závet ňou zriadený je potom potrebné posudzovať podľa § 476b Občianskeho zákonníka. Na platnosť závetu podľa § 476b Občianskeho zákonníka sa totiž nevyžaduje súčinnosť pisateľa a nie je preto potrebné dodržať náležitosti požadované § 476f Občianskeho zákonníka.

Z týchto dôvodov nebolo v danej veci významné, ktorá osoba bola pisateľom závetu, podstatné bolo len zistenie, či bol závet podpísaný poručiiteľkou vlastnou rukou a či pred dvoma súčasne prítomnými svedkami poručiiteľka výslovne prejavila, že listina obsahuje jej poslednú vôľu a či svedkovia závet podpísali.

Medzi účastníkmi nebolo sporné, že obaja svedkovia závet podpísali vlastnou rukou, svoje podpisy na tejto listine obaja opoznali. Navrhovatelia namietali, že poručiiteľka závet nepodpísala pred oboma súčasne prítomnými svedkami ako to vyžaduje § 476b Občianskeho zákonníka, keď svedok G. tvrdil, že závet nebol poručiiteľkou podpísaný v čase keď mu ho ukazovala a svedkyňa P. tvrdila, že závet bol poručiiteľkou podpísaný v čase keď jej ho ukazovala. Tvrdili tiež, že svedkyňa P. vo svojej svedeckej výpovedi nepotvrdila, že poručiiteľka výslovne uviedla, že závet obsahuje jej poslednú vôľu. Spochybňovali svedectvo

tejto svedkyne z dôvodu, že nebola poručiteľkou vopred požiadaná o svedectvo v súvislosti s jej závetom a jednalo sa teda o náhodného svedka.

Výklad ust. § 476b Občianskeho zákonníka, ktorý prezentovali navrhovatelia v súvislosti s podpisom závetu poručiteľkou, osvedčením vyhlásenia poručiteľky, že závet obsahuje jej poslednú vôľu ako i otázky náhodného svedka závetu vo vzťahu k svedkyni P. nie je správny.

Zo znenia ust. § 476b Občianskeho zákonníka vyplýva aké náležitosti musia byť splnené pre platnosť alografného závetu, nevyplýva však zo znenia tohto zákonného ustanovenia záväzné poradie v akom musia byť tieto náležitosti splnené. Pre platnosť alografného závetu je postačujúce, ak boli požadované náležitosti splnené v bezprostrednej časovej súvislosti tak, že sa javia ako jednotný úkon. Dôvodom neplatnosti závetu potom nemôže byť skutočnosť, že svedkovia podpísali závet skôr ako porúčiteľ, resp. že porúčiteľ závet podpísal a až následne prejavil, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu. Svedkovia totiž osvedčujú len vyhlásenie porúčiteľa, že listina jeho poslednú vôľu obsahuje, nie obsah tejto listiny alebo podpis porúčiteľa.

Z uvedeného nepochybne vyplýva, že pre platnosť závetu je nepodstatné, či svedkovia videli alebo nevideli vlastnoručné podpisovanie závetu poručiteľkou. Podstatné je, aby bol závet vlastnou rukou poručiteľky podpísaný, ktoré dokazovanie znalcom z odboru grafológie navrhovatelia výslovne nežiadali resp. od takéhoto dokazovania upustili.

Rovnako nie je možné z cit. zákonného ustanovenia vyvodit', že porúčiteľ musí pred dvoma súčasne prítomnými svedkami prejavit' svoju poslednú vôľu len použitím určitých slov (vyslovením formule). Požiadavkám ust. § 476b zodpovedá použitie akýchkoľvek slovných výrazov, ktorými porúčiteľ pred dvoma súčasne prítomnými svedkami spôsobom nevzbudzujúcim pochybnosti prejaví to, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu. Je totiž nevyhnutné, aby ten, kto bol ako svedok závetu povolaný a kto má závet podpísať, nemal žiadne pochybnosti o tom, že porúčiteľ skutočne vyjadruje svoju poslednú vôľu, ktorá je v záвете uvedená.

S poukazom na uvedené odvolací súd zhodne so súdom prvého stupňa dospel z obsahu výpovedí oboch svedkov závetu v prvostupňovom konaní k záveru, že títo nemali pochybnosti o tom, že porúčiteľka prejavila vôľu závet zriadiť a že v záвете skutočne vyjadruje svoju poslednú vôľu.

Svedkom závetu môže byť len osoba, ktorá je touto funkciou vopred poverená a je s týmto poverením uzročená, nemôže teda ísť o osobu, ktorá je tomuto úkonu prítomná len náhodou. V danej veci nie je možné svedkyňu P. považovať za náhodne prítomného svedka závetu (v podstate poručiteľke neznámu osobu náhodne sa vyskytujúcu pri zriadení závetu), keď táto mala s poručiteľkou blízky vzťah už od mladosti (vyrastali spolu, pracovali spolu) a denne poručiteľku navštevovala. Jej povolanie k závetu poručiteľky tiež nepochybne vyplýva z vopred pripraveného znenia závetu poručiteľky. Z výpovede svedkyne vyplynulo, že bola s týmto poverením uzročená a prijala ho.

Občianske súdne konanie je ovládané prejednávajúcou zásadou, v dôsledku ktorej povinnosť tvrdiť skutočnosti a navrhovať na ich preukázanie dôkazy je zásadne vecou účastníkov konania. Dokazujú sa len tie skutočnosti, ktoré zostávajú medzi účastníkmi sporné. Podľa § 132 O. s. p. dôkazy súd hodnotí podľa svojej úvahy, a to každý dôkaz jednotlivo a všetky dôkazy v ich vzájomnej súvislosti, pritom starostlivo prihliada na všetko, čo vyšlo za konania najavo, včítane toho, čo uviedli účastníci konania. Platí zásada, že každý z účastníkov (a teda nielen navrhovateľ, ktorý sa domáha určitého práva alebo nároku) preukazuje tie skutočnosti, z ktorých vyvodzuje pre seba priaznivé právne dôsledky. Neunesenie dôkazného bremena postihuje účastníka nepriaznivým následkom v podobe neúspechu v spore, pričom právne posúdenie uplatneného nároku spočíva na súde. Odvolací súd môže hodnotenie dôkazov vykonané okresným súdom preskúmať len vtedy, pokiaľ je toto hodnotenie v rozpore s pravidlami logického myslenia. Odvolací súd je v sporovom konaní viazaný skutkovým stavom, tak ako ho zistil súd prvého stupňa, dokazovanie v potrebnom rozsahu opakuje len vtedy, ak má za to, že okresný súd na základe vykonaných dôkazov dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam (§ 213 ods. 2 O. s. p.) a doplniť dokazovanie vykonaním ďalších dôkazov navrhnutých účastníkmi môže za podmienky, že ich nevykonal súd prvého stupňa, hoci mu ich účastník navrhol alebo za podmienok ustanovených v § 205a O. s. p. (§ 213 ods. 3 O. s. p.).

Preskúmaním napadnutého rozsudku krajský súd zistil, že okresný súd vo veci vykonal všetky účastníkmi navrhnuté s výnimkou tých dôkazov, ktoré považoval za nadbytočné a duplicitné ako aj tie, ktoré sám považoval za nevyhnutné pre rozhodnutie vo veci (§ 120 ods. 1 O. s. p.) a tieto dôkazy vyhodnotil v súlade so zásadami uvedenými v ust. § 132 O. s. p.. Odvolací súd je podľa § 213 ods. 1 O. s. p. viazaný skutkovým stavom tak,

ako ho zistil súd prvého stupňa, neboli dôvody na opakovanie už vykonaného dokazovania (§ 213 ods. 2 O. s. p.), ale ani na jeho doplnenie (§ 213 ods. 3 O. s. p.).

Okresný súd správne pri hodnotení dôkazov vychádzal zo zásady, že každý z účastníkov, a teda aj navrhovatelia, ktorí sa domáhali určitého práva alebo nároku, preukazujú tie skutočnosti, z ktorých vyvodzuje pre seba priaznivé právne dôsledky a neunesenie dôkazného bremena má za následok neúspech v spore. Rozsah dôkazného bremena, teda okruh skutočností, ktoré konkrétne musí účastník preukázať, zásadne určuje hmotnoprávna norma, to znamená právny predpis, ktorý je na sporný vzťah aplikovaný. Z neho tiež vyplýva, kto je nositeľom dôkazného bremena, teda kto z účastníkov je povinný stanovený okruh skutočností preukázať. V prípade, že dôkazné bremeno neunesie, resp. sú relevantné pochybnosti o dôvodnosti jeho nároku, musí znášať následok v podobe neúspechu v súdnom spore.

Pokiaľ navrhovatelia tvrdili, že podpis poručiťky na záвете nie je jej podpisom, resp. vyjadrili pochybnosti o pravosti jej podpisu, pričom výslovne nežiadali vykonať znalecké dokazovanie znalcom z odboru grafológia, je nutné konštatovať, že v prípade tejto skutočnosti neunesli dôkazné bremeno, nepreukázali, že podpis na záвете nie je poručiťky a musia potom znášať následok v podobe neúspechu v súdnom spore.

Z obsahu spisu tiež nevyplýva, že by odporkyňa alebo jej manžel, ktorí dokonca o spísaní závetu poručiťkou nemali vedomosť, alebo svedok G. boli vyvíjali na poručiťku nátlak v súvislosti so spisovaním závetu resp., že by táto konala v tiesni. Táto skutočnosť sa navrhovateľom, ktorých dôkazné bremeno zaťažovalo, preukázať nepodarila a zostala len v rovine nepreukázaných tvrdení resp. domnienok navrhovateľov.

Z týchto dôvodov dospel odvolací súd k záveru, že odvolací dôvod podľa § 205 ods. 2 písm. d/ O. s. p. uplatnený navrhovateľmi 1) – 7) nie je daný.

Ďalší odvolací dôvod uplatnený navrhovateľmi (§ 205 ods. 2 písm. f O. s. p.) spočíva v mylnej aplikácii (výkladu) právnej normy na zistený skutkový stav alebo použitie právnej normy, ktorú na zistený skutkový stav vôbec nemožno aplikovať ako aj posúdenie predbežných otázok, otázok žalovateľnosti nároku a dodržiavanie procesných predpisov upravujúcich otázky, ktoré majú vplyv na správnosť rozhodnutia vo veci samej. Nesprávne právne posúdenie veci videli navrhovatelia v tom, že súd prvého stupňa považoval svedkyňu P. za osobu, ktorá mohla vierohodne osvedčiť poslednú vôľu poručiťky, pričom z

výpovede tejto svedkyne vyplýva, že sa dostavila k zriadeniu závetu poručiiteľky len náhodne, po tom ako bol už závet podpísaný.

Súd prvého stupňa správne postupoval, keď v danej veci použil ustanovenia § 37 ods. 1, § 476 ods. 1, 2, § 476b Občianskeho zákonníka, správne tieto ustanovenia vyložil a aj aplikoval. Pokiaľ ide o otázku, či mohla byť svedkyňa P. svedkyňou závetu v zmysle § 476b Občianskeho zákonníka sa odvolací súd vysporiadal už v predchádzajúcej časti tohto rozhodnutia.

Z týchto dôvodov dospel odvolací súd k záveru, že ani tretí odvolací dôvod uplatnený navrhovateľmi 1) – 7) nie je daný...“

V citovanej časti odôvodnenia napádaného rozsudku krajský súd dostatočným spôsobom uviedol dôvody, pre ktoré odvolaním napadnutý rozsudok okresného súdu potvrdil. Veľmi podrobným spôsobom vyložil zákonné ustanovenia, ktorými sa pri svojom rozhodovaní riadil a ktoré na danú vec aplikoval. Jednoznačne odpovedal na všetky podstatné a rozhodujúce otázky nastolené v odvolaní.

Ústavný súd konštatuje, že postup krajského súdu pri odôvodňovaní svojho právneho záveru nemožno považovať za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny, a teda krajský súd v danom prípade neporušil žiadny z ústavno-procesných princípov zaručených v čl. 46 a nasl. ústavy, preto nemohlo dôjsť ani k porušeniu sťažovateľmi označeného základného práva dediť majetok zaručeného v čl. 20 ods. 1 tretej vety ústavy.

Skutočnosť, že sťažovatelia sa s právnym názorom krajského súdu nestotožňujú, sama osebe nezakladá oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor krajského súdu svojím vlastným. V konečnom dôsledku ústavný súd nie je opravným súdom právnych názorov všeobecného (v tomto prípade krajského) súdu. Ingerencia ústavného súdu do výkonu tejto právomoci krajského súdu je opodstatnená len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov všeobecných súdov, ktoré sú „pánmi zákonov“, v zmysle citovanej judikatúry by mohol nahradiť napadnutý právny názor krajského súdu iba v prípade, ak by ten bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, resp. ústavne nekonformný. O svojvôli pri

výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Podľa názoru ústavného súdu predmetný právny výklad krajským súdom takéto nedostatky nevykazuje, a preto bolo potrebné sťažnosť v tejto časti odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. apríla 2010